

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ САБАҒЫНДА ЗАМАНАУИ МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ТӘСІЛДЕРІ

Каримсакова Б.А.

Ш.Есенов атындағы Каспий
технологиялар және инжиниринг
университеті, Ақтау қ.

Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университетінің «Қазақ филологиясы» кафедрасында БББ бағдарламасы аясында оқытылатын «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» пәні негізгі міндетті пәндердің қатарында. Бұл пән болашақ мамандарға қазақ тілін оқыту үрдісінің ғылыми негіздерін меңгеруге, тиімді әдіс-тәсілдерді қолдануға бағыт береді.

Қазақ тілі оқыту әдістемесін оқытуда цифрлық технологиялардың рөлі артып келеді. Сабақ барысында қолданылатын заманауи мобильді қосымшалар білім алушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оқу үдерісін тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл қосымшалар оқытудың интерактивтілігін қамтамасыз етіп, оқушылардың тілді меңгеруін жеделдетуге көмектеседі.

Мақалада қазақ тілін оқытуда қолдануға болатын мобильді қосымшалар сипатталып, олардың ерекшеліктері, функциялары және тиімділігі қарастырылады. Сонымен қатар, ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың білім беру үдерісіндегі маңыздылығы талданып, оқытудың инновациялық әдістерін дамыту жолдары ұсынылады.

Жалпы зерттеулердің көпшілігі дәстүрлі және қазіргі кездегі өзге де оқыту әдістерімен салыстырғанда қосымша арқылы оқытудың басты ерекшелігі білім алушының білім алу барысында белгілі бір мекенге немесе уақытқа тәуелді болмауы деген тұжырымға тоқталады. Олар кез-келген уақытты, кез-келген өздеріне қолайлы мекенде оқу материалдарын қолдана алады. Мобильді қосымшаларды түрлі оқу пәндерімен қоса, қазақ тілін оқытуда да қолдана аламыз. Бүгінгі таңда жалпы тіл үйретуге арналған қосымшалар көптеп кездеседі. Тәжірибе жүзінде мобильді қосымшалардың дәстүрлі оқыту әдістерінен артықшылығы аз емес, мысалы: жеке әрекеттерді интенсификациялау, тұлғаның өзіндік ерекшеліктеріне сай оқыту, танымдық белсенділікті арттыру және үйренуге мотивация беру. Біздің көзқарасымызға сай мобильді электрондық құрылғылардағы қосымшаларды қолдану қазіргі таңда айрықша өзекті мәселелердің бірі. Қазіргі сандық технология саласына кей студенттердің білімі төмен, әрі олар ұсынылған бағдарламалық өнімдерді жеткілікті бағдарлай алмайды. Оқытушының міндеті білім алушыларға кеңес

беріп, тіл үйренуге барынша итермелейтін жеке оқу дағдысына сәйкес өнімді таңдауға көмектесу. Сондай ақ, құрылғыларды қолдануын қадағалап, оларды білім алу мақсатында қалай қолдану керектігін үйрету. Бұл – білім беру процесін оңтайландырады. Сонымен қатар, мобильді қосымшаларды қолдану барысында туындаған түсініксіз сұрақтарға сол қосымшаларда көрсетілген анықтама көмегімен жылдам жауап алуға болады және олар ақпаратты тез табуға мүмкіндік береді. Анықтамаларды кітаптан табуға қарағанда әлдеқайда оңай. Екіншіден, баспадан шыққан нұсқаларға қарағанда интернет желісінде ұсынылған мәліметтер жаңа, әрі өзекті. Себебі, баспада жарияланған кітаптағы мәліметтер ескіріп не жаңа мәліметтермен алмастырылып, өзектілігін жоғалтқан болуы ықтимал. Үшіншіден, мобильді қосымшаны қолдану аудитория аясында жүргізілген сабақ пен өзіндік жұмыстар барысында да студенттің қызығушылығын арттырады. Қосымшалар арқылы оқытудың артықшылығымен қатар кемшіліктері де айтарлықтай. Өз тәжірибемізге сүйеніп алдымен артықшылықтарын бірнеше топтарға бөліп қарастырсақ.

Психологиялық аспект. Студенттің өзіндік психологиялық ерекшеліктері ескеріле отырып, мықты және әлсіз тұстары анықталып, оқыту процесін сол ерекшеліктеріне сай бейімдеп, студенттің өзіне арналған жеке дара оқу үрдісін қалыптастыру. Қосымшалар көмегімен тіл үйретудің негізгі артықшылығы осында. **Әдістемелік аспект.** Қосымшаларды қолдану білім алушыға үстеме мотивация береді. Студенттің оқу процесіне қатысты қызығушылығын арттыру үшін тапсырмалардың көпшілігі ойын форматында әзірленген. Сондай-ақ, көптеген қосымшалар білім алушының икемі мен қабілетін анықтауға негізделген. **Техникалық аспект.** Техникалық аспект тұрғысынан алғанда мобильді құрылғылардың техникалық ерекшеліктері мұқият зерттеліп, тәжірибе жүзінде дәлелденген. Біріншіден, көптеген аудио немесе мобильді құрылғылар сөзді, сөз тіркестерін және толығымен аутентикалық мәтіндерді дыбыстай алады. Оқушы өз сөзін таспаға жазып, тыңдап, салыстыра алады. Екіншіден, әрбір әрекет түрлі бейне, анимация немесе суреттермен толықтырылған. Бұл ерекшелік білім алушы тарапқа бейтаныс жаңа лексикалық бірліктерді есте сақтауда тиімді болары анық. Оқу процесінде мобильді және компьютерлік құрылғыларды және қосымшаларды қолдану мәселесіне қатысты жалпы әдістемелік тәжірибе барысында төмендегідей кемшіліктер анықталды: 1. Оқу процесі барысында ақпараттық технологияларды қажетті деңгейде меңгере алмаған білім алушылар үшін қосымшаларды қолдану бірқатар қиындықтар тудыруы мүмкін. 2. Мобильді қосымшалармен жұмыс көптеген сыртқы

факторларға тәуелді, мәселен, әрбір құрылғының техникалық ерекшелігі әр түрлі, және соған сай белгілі бір тапсырмаларды орындау барысында техникалық тұрғыдан шектеулер туындауы немесе интернет жылдамдығына байланысты шектеулер орын алуы мүмкін. 3. Оқытушы мен оқушы арасындағы тікелей коммуникацияның жанды сұхбатты алмастыра алмауы және аталған әрекеттің коммуникативтік құзіреттіліктің толыққанды дамуын қамтамасыз ете алмауы. Сабақтың барысында барлық білім алушының сабаққа белсенді қатысуын ұйымдастыру үшін түрлі құралдар қолданылады. Бұл ретте оқытушы мен студенттің субъект-аралық қатынасқа негізделген ынтымақтастығы бір сәтке болса да өзгермей сақталуы талап етіледі. Компьютерлік ақпараттық технологиялар көмегімен орындалатын интерактивті білім беру жүйелерінің сапалы білім беруде, танымдық қызығушылықты дамытуда алатын орны әлі зерттеліп, толығы берері анық.

Қазіргі кезде қазақ тілін оқыту әдістемесінде кеңінен қолданылып жүрген әдіс-тәсілдер аясы кең, соның ішінде инновациялық әдістердің орны ерекше. Инновация терминінің «жаңарту, өзгерту, жаңашылдық» секілді мағынада қолданылатыны баршамызға мәлім. Біздің жаңашыл әлем талап ететін жаңа леп, жаңа бағыттарға негізделген өзгерістердің мазмұны терең, әрі нақты екені белгілі. Бұл әдістеме негізінде үйренушінің дербес қабілетіне сай белсенділігін қалыптастыру, оқыту материалдарын өз бетінше қолдану арқылы танымдық белсенділікті арттыру алға шығады. Үйренушінің дербес белсенді қызмет деңгейі төмендегіше анықталады: іздеу белсенділігі (сөйлеу іс-әрекеті түрлерін қамтамасыз ететін дағды мен біліктілік) [11]; • Шығармашылық белсенділігі (сөйлеу шығармашылығы); • тану); • Қайта құру белсенділігі (оқу материалдарын меңгеруді айырып Жеткілікті білім белсенділігі (есте сақтау арқылы меңгерілген материал бойынша алған мәліметті елестету); • Жоғарғы трансформациялау). білім белсенділігі (меңгерілген материалды Осы белсенділіктерді арттыруда қосымшалардың рөлі зор, дегенмен, оқытушы тарапынан әрдайым қадағалауды қажет ететін процесс. Қазақ тілін оқытуда үздік нәтижелерге қол жеткізіп, студенттің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруды айтарлықтай сапалы деңгейге көтерген оқыту технологиясының бірі - дамыта оқыту технологиясы. Даму, бұл – уақыт талабына сай үнемі өзгеріп отыратын тұрақты, әрі өзекті құбылыс. Қашықтан оқыту жүйесіне сай тіл үйреніп жүрген білім алушылардың білімін бақылау мен қадағалау процесін оңтайландыру үшін арнайы мобильді қосымшаларды қолданып бағалау процесін жүзеге асыруға болады. Қазақ тілі сабағының

міндеті тіл үйретумен қатар білім алушының ой-өрісін дамыту болса, адамның ой-өрісі қалай жағдайда да сөйлеуді дамытуға бағытталады. «Көңілдегі көрікті ойдың ауыздан шыққанда көркі кетпеуін» қадағалау қазақ тілін үйрететін оқытушының басты міндеті деп білеміз.

Оқытуда қолданатын заманауи қосымшалардың мүмкіндіктері күннен күнге жетілдіріліп келеді. Олар заманауи білім беру сұранысына сай барлық оқыту техникаларын қамтуды көздейді. Қазақ тілін оқыту әдістемесінде заманауи қосымшаларды қолдану студенттерге қазақ тілінің сырлы, ғажап әлемін үйренуге көп ықпал етері сөзсіз. Оған қоса, бұл қосымшаларды қолдану оқытушы тарапынан көп ізденісті, жаңашылдықты талап етеді. Тіпті, біліктілікті жетілдіру мақсатында бұл қосымшаларды тиімді қолдануды үйрететін курстарға қатысу да артық етпейді. Әлемдегі жаңашыл білім беру талабына сай қолданыстағы әдістеме аясында жаңа технологияларды қолдану мүмкіндіктері аталған мақалада қарастырылды. Бүгінгі таңда еліміздегі жоғары оқу орындары техникалық жабдықтармен толық қамтамасыз етілген. Оған қоса әрбір оқытушы мен студент жеке смартфон қолданады. Мұның бәрі жаһандық деңгейдегі жаңашылдықтарды игеруге жол ашады. Сайып келгенде қазақ тілін оқытуда технологиясы озық елдердің ойлап тапқан қосымшаларын пайдалана отырып оларды қолданыстағы әдістеме талаптарына бейімдеу арқылы білім беру әдістемесін жаңа бір қырынан толықтырып, білім беру әдістерін оңтайландыру – бүгінгі күні оқытушыға қойылатын негізгі талап. Сабақтағы әрбір әдістің, әрекеттің нәтижелі болғанын қаласақ, жаңашыл бағыттағы түрлі әдістер мен технологияларды тәжірибе жүзінде тексеріп, олардың қолданыста тиімділігін анықтаудан жалықпауымыз тиіс.

Қазақ тілін оқыту әдістемесінде заманауи мобильді қосымшаларды қолдану – білім берудің тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін маңызды аспектілердің бірі. Бұл қосымшалар білім алушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оқу процесін интерактивті және қызықты етіп ұйымдастыруға септігін тигізеді.

Цифрлық технологиялардың дамуы қазақ тілін меңгеру әдістерін жаңашыл бағытта жетілдіруге жол ашты. Classroom, Kahoot, Socrative, Quizlet, LearningApps секілді платформалар оқытушыларға оқу материалдарын жүйелеуге, бағалауға және оқушылармен тиімді байланыс орнатуға көмектеседі. Сонымен қатар, мобильді қосымшалар оқу процесінің жеделдігін қамтамасыз етіп, студенттердің өзіндік жұмыс дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Заманауи мобильді қосымшалардың қазақ тілін оқыту әдістемесінде орны ерекше. Олар білім беруді оңтайландырып, оқыту процесін барынша тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Болашақта бұл технологиялардың мүмкіндіктерін кеңінен игеру арқылы тіл үйретудің сапасын одан әрі жақсартуға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Құрман Н.Ж. Қазақ тілін оқытудың әдіснамалық негіздері: Монография. Астана, 2008. – 30 б.
2. Логинова А.В. Использование технологии мобильного обучения в образовательном процессе //Молодой ученый.- 2015. - №8. - С. 974-976.
3. Думачев Л.Л., Смолина Л.В. Использование мобильных приложений для развития иноязычных лексических навыков обучающихся в неязыковом вузе //Международный студенческий научный вестник. - 2017. – № 1. – С. 1

